

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

Caput I. De Foro Domicilij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

quòd diffamatus tanquam reus à diffamatore tanquam actore conditionem instrumentorum petere possit. Longè minùs ad restringendam regulam faciunt reliqua, quæ affert Specul. l. c. ut consideranti patebit. ut adeò optimè dixerit Lucius III. cit. C. 8. generale esse, ut actor forum rei sequatur.

P A R S II.

De Foro Ordinario Communi.

C A P U T I.

De Foro Domicilij.

§. I.

Domicilium quomodo contrahatur.

S U M M A R I U M.

92. *Discordia DD. quoad modos sortiendi Forum.*
 93. *Divisio Domicilij in Commune & Privatum, Privati in Naturale & Accidentarium.*
 94. *Ad Domicilium contrahendum requiritur animus habitandi stabiliter & habitatio.*
 95. *Non item translatio majoris partis bonorum.*
 96. *Nec habitatio per longum tempus.*
 97. *Animus stabiliter habitandi quomodo requiratur.*
 98. *Potest quis plura simul habere domicilia.*
 99. *Non habet domicilium, qui profitetur se nolle habere.*
 100. *Unde colligatur animus figendi domicilij.*
 101. *Domicilium quandoque haberi potest absque habitatione.*
 102. *Amittitur animo mutandi & actuali mutatione.*
92. Præmissis ijs, quæ de Foro Competente universim, ac in genere, dici instituto nostro expediebat: exponendi nunc speciatim

tim sunt modi, quibus illud sortimur, & jurisdictioni subijcitur. Modos huiusmodi & Fori genera Glossa in *L. hæres absens* 19. ff. de *Iudic.* tredecim enumerat, quibusdam omissis, qui poni jure poterant, & recensitis nonnullis, qui ab alijs diversi non sunt. Pauciores alij referunt, & ferè solum communes, extraordinarijs neglectis. Ut ordine ac ratione procedatur: divisionem sequendam duxi suprà factam *n. 10.* hac parte II. acturus de Foro Ordinario Comuni, quo comprehendo Forum Domicilij, Contractus, Delicti, Rei sitæ.

93. De Domicilio tanquam principali & alijs ampliore modo sortiendi forum acturus, triplex à legibus & interpretibus proditum invenio. Commune, quod erat Roma, velut communis Civium Romanorum sedes & patria; & privatum, idque vel naturale seu Originis, vel Accidentale & adscititium, seu habitationis. Et hoc quidem duplex: unum Voluntarium, quod videlicet quisque sibi pro arbitrio eligit; alterum Necessarium, quod invitis statuitur, puta Relegatis. Utrumque hoc rursus duplex est: unum quod *quasi domicilium* dicitur, ac diuturnam in loco commorationem, non tamen stabilem ac perpetuam requirit: alterum, quod simpliciter *Domicilium* appellatur, ac stabili duntaxat & perpetua habitatione constituitur. Ab hoc tanquam præcipuo ac reliquis celebriore ordior.

94. De modo sortiendi domicilium acerrimè disputant Interpretes, ut ait Menoch *L. 2. de arbitrar. casu* 86. *n. 1.* Erant, qui in arbitrio Judicis collocarent, quando nam quis censendus esset domicilium constituisse, ut referunt Host. & Panor. in *C. ult. de Paroch.* Socin. in *C. ult. de Foro comp.* Dec. *consil. 284. n. 11.* Paris. *L. 3. cons. 12. n. 17.* Verùm hæc opinio solum tunc procedit, quando dubium in aliquo casu est, sitne constitutum domicilium, an non. Ex communi omnium ferè DD. duo copulativè requiruntur, animus stabiliter habitandi, & ipsa habitatio. *L. postliminij §. 3.* & *L. Nihil interest. 26. ff. de capt. & postl. revers.* Nam in eodem loco, ut dicitur *L. Cives 7. C. de incolis, singulos habere*

domicilium non ambigitur, ubi quis larem rerumque ac fortunarum suarum summam constituit, unde rursus non sit discessurus, si nihil avocet. Et juxta L. Senatores 2. C. ubi Senatores. ibi singulis respondendum est, ubi larem forvent, aut ubi majorem bonorum partem possident, & assiduo versantur. Non igitur sufficit sola voluntas alicubi stabiliter habitandi: quia domicilium re & facto transfertur, non nuda contestatione, ut ait JC. L. 20. ff. ad municipalem. Neque sola habitatio absque animo stabiliter habitandi. L. scire oportet 35. ff. eod. cit. L. 7. C. de incolis. Gloss. & DD. in L. est verum C. eod. Hinc Papin. L. libertus 17. §. 13. ff. ad municip. sola, inquit, domus, quae in aliena Civitate comparatur, domicilium non facit. Quando igitur Mar. Socin. in C. fin. de Foro comp. à n. 27. & cum ipso Farin. Fragn. crim. p. 1. V. Domicilium n. 199. ac alij, diversos modos acquirendi domicilij enumerant, nim. legem & statutum, privilegium Principis, ademptionem dignitatis, ademptionem Praelaturae, assumptionem Monachatus, Clericatus, Militiae, Praeturae, Professurae, Successionem, Relegationem &c. sensus non est, quod illud per haec sola acquiratur, sed quod quis vi ipsorum alicubi aut habitet stabiliter, aut habitare teneatur. Pariter quando DD. quos refert Farin. l. c. à n. 104. asserunt, per habitationem decennio continuatam, per translationem majoris partis bonorum &c. contrahi domicilium, non id ita accipiendum est, quasi per solam habitationem vel translationem bonorum domicilium acquiratur absque animo stabiliter habitandi, sed quod iste animus inde praesumatur, ut mox dicetur n. 100.

95. Non tamen requiritur ad acquirendum domicilium, ut quis eò, ubi habitat animo stabiliter permanendi, transferat majorem suorum bonorum partem, uti requiri existimant Petr. Barbosa ad L. exigere dotem. ff. de iudic. n. 62. sibi contrarius ad L. haeres absens §. fin. ff. eod. n. 78. Nec obstant cit. L. 7. C. de incolis verba: *ubi quis larem rerumque ac fortunarum suarum &c.* neque illa L. 2. C. ubi Senatores, ubi pleraque exemplaria loco disjunctivae aut habent copulativam & leguntque, & *ubi majorem bonorum*

rum

rum partem possident. Non enim ibi dicitur, domicilium acquiri, ubi quis habitat simulque majorem bonorum partem habet, quasi hoc ultimum requiratur ad constituendum domicilium; sed solum, quod in dubio, an quis habuerit animum stabiliter habitandi, præter alias conjecturas sit etiam ista, quod quis bonorum suorum majorem partem ibi habet, ubi modo degit. Panorm. & Socin. *ll. cc.*

96. Pariter necessarium non est, ut quis habitet per longum tempus: sufficit enim accessisse animo stabiliter habitandi. Panorm. *l. c. Menoch. l. c. n. 2. Gutier. de Matr. casu 463. n. 13.* ac communis DD. Quando Jura videntur requirere decennium, intelligendum id est de præsumptione, quod scilicet in dubio, an quis accesserit animo figendi domicilium, intentio hujusmodi præsumatur ex commoratione decennali.

97. Hæc quamvis quæ legibus statuta, quæ communi DD. calculo recepta sint, aliqua tamen declaratione indigent. Dubitari potest. I. Quo sensu ad domicilium acquirendum requiratur animus stabiliter habitandi. Videri potest, eum non requiri: nam aliàs nemo fortiretur domicilium. Quis enim est, cui fixum sit nunquam illud & nullo in casu mutare? cum multa accidere possint, quæ aut cogant aut suadeant abire, & nullus non sit ita animo comparatus, ut ad ejusmodi eventus cogitet aliò migrare. Præterea Vagi, ut supra dictum est, ubique sortiuntur domicilium, nec tamen animum habent alicubi stabiliter manendi: sic enim jam desinerent esse vagi. Respondetur, non requiri animum in loco domicilij stabiliter permanendi pro quocunque casu & eventu, sed solum tamdiu, quamdiu inde non avocet causa aliqua rationabilis. Ita Impp. *cit. l. 7. C. de incolis* declarant his verbis: *unde rursus non sit discessurus, si nihil avocet*, id est, stabiliter permansurus, nisi necessitas abire cogat vel rationabilis causa avocet. Sic Religiosi Ordinum Mendicantium quamvis stabilitatem loci non profiteantur, domicilium tamen & forum sortiuntur, ubi modo sunt: quia habent animum hîc

permanendī, donec Superiorum imperio aliò avocentur. Nec si his invitis aufugerent, domicilium propterea mutarent: quia propriā illud voluntate deserere nequeunt, & tenentur hīc manere: quod sufficit ad domicilium & forum retinendum. Par ratio est de Clericis Beneficiarijs: hi enim cū in loco Beneficij personalem residentiam requirentis domicilium & forum habeant *C. postulasti de Foro comp.* & ibi Butrio *n. 6.* Panor. *n. 4.* Felin. *in C. Dilectus 2. de Rescript. n. 4.* Innoc. *in C. Ex ore de privil. n. 2.* illud non mutant, quamdiu Beneficium retinent, tametsi vel suā culpā, vel privilegio aut statuto concedente, vel negotiorum, aliāve legitimā causā absint. Eadem universim ratio est de ijs, qui vel ex lege alicubi domicilium & forum habent, vel ex mandato Superioris, cuius jurisdictioni subtrahere se nequeunt, recedere non possunt, vel vi contractūs aut quasi contractūs manere alicubi tenentur, indēque aufugiunt. Vagi tametsi domicilium non habeant, habere tamen censentur, & forum ubique sortiuntur, ob rationes allatas suprā *n. 75.*

98. Secundò dubitatur, an quis plura simul domicilia habere possit. Ratio dubitandi est: quia sola domus domicilium non facit *cit. L. 17. §. 13. ff. ad municipalem*, sed requiritur habitatio cum animo perseverandi: qui autem plures ædes habet in diversis territorijs vel Parochijs fitas, modò in hac, modò in illa habitando, in neutro territorio stabiliter habitandi animum habet, & sic nec domicilium; vel si hoc animo in uno habitat, & ad alterum solūm divertit quandoque aut negotiorum aut animi divertendi causā, non in isto, sed tantūm in illo habet domicilium. Verūm *Iurisprudentibus placuit*, inquit Ulp. *L. 6. ff. ad municipalem. §. 2. duobus locis posse aliquem habere domicilium, si utrobique ita se instruxit, ut non ideo minū apud alteros se collocasse videatur.* Idem traditur *L. Labeo 5. ff. eod.* & supponitur *C. cū quis 2. de Sepult. in 6.* Non tamen sufficit habere domum in utroque loco. *cit. L. 17. §. 13.* sed requiritur, ut utrobique æqualiter habitet. *cit. L. 5. §. 6. ac C. 2. Panor. in C. Ex parte de Fo-*

ro comp. n. 8. Franc. in cit. C. 2. n. 1. Gloss. & DD. in C. dilectus 2. de Rescript. Navarr. consil. 2. n. 3. de cland. despons. Menoch. consil. 398. n. 23. & consil. 692. n. 21. Hæc tamen æqualitas non est mathematicè dimetienda, quasi necesse sit, ut in uno loco non plus uno die vel hebdomade, quàm in alio habitet; sed moraliter, videlicet ut magnâ temporis parte, tametsi non æquali, utrobique habitet. Ant. Cucus L. 5. Inst. Mor. tit. 4. n. 186. Sanch. L. 3. de Matr. disp. 24. n. 3. Gutier. de Matr. p. 2. casu 64. cum Rosella, Palud. D. Anton. Silvestr. Margarita, ac alijs. Neque obest, quòd dicebatur, quòd talis non habeat animum stabiliter in uno loco habitandi: etsi enim non habeat animum toto anni tempore habitandi, habet tamen animum stabiliter in singulis habitandi per magnam anni partem, v. g. per æstatem in uno, hyeme in altero, ut solent personæ nobiles in calidioribus regionibus. Hoc autem sufficit ad stabilem habitationem. Cæterum ex eo, quòd quis plura domicilia habere potest, non sequitur, quòd possit esse plurimum Civitatum civis: cum plus sit esse civem, quàm incolam & subditum. Nam subditi quoque sunt illi incolæ, qui jure civium non gaudent, Germanis die hinder und beysassen / bey und Inwohner: larga tamen civium appellatione veniunt L. provinciales 190. & L. 2. 39. §. 2. ff. de V. S. & cum illis universitatem constituunt L. Mortuo 27. ff. de fidejuss. multisque eorum privilegijis gaudent Bart. tr. de Repressal. in 1. q. 5. Castr. in L. omnes populi 9. ff. de lust. & iure. ac dispositum in cive, ratione similitudinis inter eos existentis, locum etiam habere videtur in incola. L. Cives 11. C. de Appell. L. Incola 29. ff. ad municip. Chassan. in Consult. Burg. rubr. 3. §. 7. V. & selon. n. 8. quam ob causam Statutis Civitatis, quas incolunt, obligantur. cit. L. 29. Gaill. L. 2. obs 35. à n. 2. Schönborn 3. polit. c. 34. V. Cæterum incola. Hoc modo subditus etsi quis esse possit in pluribus locis, non tamen esse posse in pluribus civem, post Afflict. Arnifæ. Befold. ac alios multis argumentis suadere conatur Knipschild L. 2. de lur. Civit. Imper. c. 29. à n. 143.

99. Tertiò dubitatur, an censeatur contraxisse domicilium, qui diu alicubi habitavit, professus tamen est, se nolle ibi domicilium figere. Standum esse hac ejus declaratione & incolam non censendum asserunt Gloss. & Jason *in §. sed ista. Inst. de Act. n. 54.* Bald. *L. 4. cons. 313.* cum Bart. Dyn. Socin. Marfil. Angel. Tiraq. ac alijs, quos citat & sequitur Menoch. *de arbitrar. L. 2. casu 86. n. 6.* Addit Boër. *in L. Consentaneum. C. quom. & quan. Iudex. n. 107.* talem non contrahere domicilium, etiamsi per mille annos habitaret, quando clarum est, eum ibi esse animo recedendi. Et licet, ut vult Socin. *l. c.* eò transtulisset majorem bonorum suorum partem: eò quòd in his, quæ ab animo nostro pendent, potius stetur declaratione expressâ, quàm facto contrario. Bart. *in L. Non solum §. morte n. 17.* Jason *n. 14.* Rubeus *n. 216. ff. de nov. op. nunt.* Ripa *in C. cum M. de Constit. n. 82.* Menoch. *l. c. n. 8.* Hinc tamen si domicilium quis habere possit in pluribus territorijs aut parochijs, ut modò dictum est: si tamen declaret, se velle domicilium tantum in uno loco habere, ibi duntaxat illud habebit, tamen si in altero loco diutius & frequentius commoretur. Castr. *in L. 2. C. ubi senator. n. 2. & DD. n. præc. allegati.* In Civitatibus tamen Germaniæ passim domicilium & incolatus ex consuetudine vel statuto post annum acquiritur, cum diutius peregrini non tolerantur, si lapso anno jura civium redimere nolint. Gaill. *L. 2. obs. 35. n. 8.* Gilhausen *in arb. Iudic. c. 1. p. 2. §. 2. n. 12.* Schönborn *3. polit. c. 34.* Knipschild *de Jur. Civit. Imp. L. 2. c. 29. n. 104.* nisi Studiorum vel negotij aut muneris ad tempus duntaxat suscepti causâ ibi commorentur.

100. Verùm cum sæpe, qui aliquò se conferunt, non expriment, utrùm accedant animo stabiliter habitandi, idcirco dubitatur quartò, unde iste animus colligatur. Varias conjecturas hic afferunt Interpp. cum ex legibus, tum ex ipsa natura petitas. Prima apud Romanos erat: si quis in aliqua urbe vel regione Larum foveret, id est, domum haberet cum Larario, seu Sacratio domestico, in quo Lares, & Dij penates ac peculiare colebantur.

L. 2.

L. 2. C. ubi Senat. & Clariss. Zanger de except. p. 2. c. 1. n. 21. Secunda, si quis alicubi majorem partem bonorum possideat. cit. L. 2. V. aut majorem. L. Veres 19. §. 2. ff. de iudic. L. is qui §. §. 23. ff. ut in poss. leg. L. 1. C. ubi pet. tutor. C. Ex parte 63. de Foro comp. & ibi Innocent. Bald. L. 1. conf. 411. & L. 4. conf. 58. Tiraq. de retr. lignag. §. 36. Gl. 3. n. 7. simulque ibi instructus ad habitandum ibi habitet. L. 6. §. 2. L. 27. §. 2. ff. ad municipalem. Non enim sufficit, ut existimat Zang. l. c. n. 37. si bona ibi per alios possideat: sic enim quicumque bona alicubi sita habet, acquireret ibi domicilium, tametsi aut nunquam aut raro duntaxat ad res suas curandas eo veniret. Tertia, ac priori affinis est, si rebus, quas alibi habuit, venditis huc venit cum familia, & tota aut majore bonorum substantia, atque hic habitet: censetur enim hic elegisse domicilium & priori renunciâsse. arg. L. nihil 31. ff. de Capt. & postlim. revers. jun. L. assumptio 6. §. 2. ff. ad municipalem. L. 2. C. ubi Senator. L. prædia 28. §. 1. ff. de fund. instr. L. 203. ff. de V. S. Quarta, si assidue hic habitet. Assidue habitasse dicitur alicubi, qui habitavit per decennium. Bald. Alexand. Panor. Host. Ruin. apud Menoch. l. c. n. 15. Mascard. vol. 2. de probat. concl. 535. Wesenbec. in parat. ff. ad municipal. n. 7. Ummius de Foro comp. thes. 1. n. 6. Poterit tamen minori temporis lapsu argui constitutum esse domicilium, si aliæ circumstantiæ concurrant: sicut è contrario neque decennium semper sufficiet. Sic si alibi habens domicilium per decennium Studiorum causâ hic versetur, nemo censuerit domicilium constituisse, nisi aliæ conjecturæ accesserint. Panorin. in C. ult. de Paroch. n. 8. Mar. Socin. in c. ult. de Foro comp. col. 9. Felin. in C. dilectus 2. de Rescrip. Paris. L. 3. conf. 12. n. 17. Quinta, si jus Civitatis alicubi impetravit, ibique habitare cœpit. Alciat. in L. pupillus. §. incola. ff. de V. S. Decian. consil. 283. n. 11. Mascard. l. c. n. 4. Habitacionem præter jus Civitatis esse necessariam ad constituendum domicilium patet ex eo, quod civis quis esse potest, quin sit incola & domicilium habeat. L. cirves 7. C. de incolis, L. municipem,

& *L. ejus* 27. §. 2. ff. *ad municipalem*. Sextam conjecturam addit Zangerus *l. c. n. 55.* de Clerico habente Beneficium residentiam requirens, & septimam *n. 56.* de muliere nupta. Verum hinc conjecturis opus non est, cum certum sit, Clericum sortiri domicilium, ubi habet Beneficium residentiam exigens, & mulierem per nuptias acquirere domicilium mariti, ut mox dicetur.

101. Quinto dubitatur, an domicilium haberi quandoque possit absque habitatione. Affirmativè respondendum est de ijs, qui ratione conditionis & statûs alicubi stabiliter manere tenentur: uti est Senator *L. filij* 22. §. *pen. ff. ad municip.* Miles *L. municeps* 23. §. 1. ff. *eod.* Relegatus in perpetuum aut longum tempus. *cit. L. 22. §. 3.* secus, si ad breve tempus relegatus sit. *L. ejus qui* 27. §. 3. ff. *eod.* Religiosi certo Conventui ac Monasterio ad dicti. Clerici habentes Beneficium, quod residentiam exigat. Quin et si residentiam Beneficium non requirat; nihilominus ratione illius sortiuntur forum quoad Ordines suscipiendos. *C. cum nullus de temp. ordin. in 6.* & Gloss. ac DD. ibi: nec non quoad ea, quæ ipsum Beneficium concernunt. *Can. omnes basilicæ* 16. q. 7. *C. cum conquerente de Offic. Ordin. C. cum capella de privil. C. 1. §. in eos. eodem in 6.* Panor. in *C. postulasti de Foro comp. n. 4.* Covarr. *pract. c. 11. n. 5.* Oliva *p. 3. For. Eccl. q. 17. n. 11.* & 12. Pax Jordan. *vol. 3. L. 13. tit. 8. n. 241.* Aliud exemplum est de uxore: hæc enim domicilium & forum mariti sortitur, ubicunque ipsa habitet. Idque etiam defuncto viro retinet, quamdiu in viduitate permanserit. *L. fin. C. de Incolis. L. fin. §. 3. ff. ad munic. L. 1. §. 2. ff. de liber. agnosc. L. mulierem 5. ff. de R. V. L. 1. C. de Mulier.* Et quidem sortitur hoc forum quoad omnia. Bald. Cyn. ac alij in *cit. L. fin.* fitque civis ejus urbis, cujus est vir. Bart. in *cit. L. fin.* Gloss. Angel. Joan. de Plateis in *L. civis C. de Incolis.* Bald. *L. 5. consil. 139.* Tiraq. *L. 1. connub. à n. 29.* Addunt tamen Bart. *l. c. Sperelli p. 2. decis. 157. n. 6.* ac alij, quod forum propriæ originis retineat in ijs, per quæ à viri obsequijs non retrahitur.

102. Sextum denique dubium est, quomodo domicilium amittatur. Dicendum est, domicilium, sicut regulariter non acquiritur solo vel animo habitandi vel habitatione, sed utroque, ita non amitti solo animo illud mutandi, aut solo discessu, sed opus esse animo mutandi & actuali mutatione. *L. domicilium 20. ff. ad municipalem, junctâ Gloss. V. domicilium. L. origine 4. C. de municip.* Bald. in *L. ult. C. eod.* Marian. Socin. in *C. licet de Foro comp. n. 54.* Quando Bart. in *L. de jure 37. ff. ad municip. n. 2.* ait, domicilium habitationis, quod nuda voluntate constituitur, posse nuda voluntate transferri, dicere censendus non est, quod nuda voluntas sufficiat ad domicilium vel constituendum vel mutandum, sed quod domicilium pro arbitrio constitutum pro arbitrio mutari possit: aliàs contradiceret ijs, quæ asseruerat in *L. placet. ff. eod. n. 1.* Hinc audiendus non est Petr. Barbosa in *L. heres. §. fin. n. 70. ff. de judic.* asserens, simplici voluntate domicilium extingui, malèque præter Bart. allegans Menoch. *L. 6. præsumpt. 42. & Gaill. L. 2. obs. 36.* malè pariter citans *C. pen. de Foro comp. L. cum quedam 19. ff. de jurisd. & L. libertus 17. §. 11. ff. ad municipalem.* Cæterum ex eo, quod quis è loco recessit cum rebus suis, præsumitur recessisse animo mutandi domicilium. Bart. in *L. assumptio §. ult. ff. eod. & in L. prædia §. 1. ff. de fundo instructo.* Bald. in *rubr. C. si à non comp. jud.* Socin. *l. c. n. 25. & 54. Alex. L. 5. cons. 34. n. 4. Paris. L. 3. cons. 12. n. 13. & cons. 34. n. 20. Menoch. l. c. n. 14.* nisi conjectura alia obftet, v. g. quod tantum hostis aut pestis fugiendæ vel negotiorum causâ discesserit: præcipue si domum hic habet, quam ante suum discessum non vendidit, aut vendere cogitavit.

§. II.

*An per domicilium habitationis Forum**contrahatur.*

SUMMARIUM

L 2

103.

103. Forum Domicilij fortius & universalius est quo vis alio Foro.
 104. Conveniri ibi subditus potest etiam absens, & propter contractum vel delictum alibi commissum.
 105. Domicilium Servi, Liberti, Uxoris, & Heredis non desumitur à propria ipsorum habitatione.
 106. Habens plura domicilia utrobique conveniri potest.
 107. Contra subditum alibi delinquentem Iudex domicilij procedere potest etiam per inquisitionem.
 108. Potest, qui duo habet domicilia, in alterutro, quo maluerit, Sacramenta suscipere & matrimonium contrahere.

103. Forum quemque sortiri, ubi habet domicilium, adeo certum est, ut soli illi, qui domicilium alicubi habent & incolae sunt, propriè ac simpliciter sint subditi, ut suprâ dixi. Estque Forum Domicilij generale, seque ad universam jurisdictionem contentiosam & voluntariam extendens, & ut loquitur Bald. in rubr. C. si à non comp. jud. præcipua jurisdictionis causa, fortiusque omni alio foro & potentius. Cagnol. in L. exigere dotem ff. de judic. n. 9. Petr. Barbosa in L. 19. §. ult. ff. eod. n. 34. cum communi DD. & concurrat cum alijs foris, ut supponitur cit. L. 19. §. 1. & 4. ac L. 2. C. de jurisdic. excepto foro Feudi, quando dominus feudi non est simul Iudex domicilij; & foro rei sitæ, ut infrâ dicitur n. 216.

104. Hinc in loco domicilij conveniri quisque potest tam civiliter, quàm criminaliter, etiam ratione contractûs alibi celebrati, & delicti alibi commissi. cit. L. 19. §. ult. C. dilecti de Foro comp. Panor. in C. fin. eod. n. 38. & Felin. n. 23. Butr. n. 16. Socin. n. 8. & 45. Castr. in L. 2. §. legatis ff. de judic. Covarr. præf. c. 11. n. 6. Et quidem etiam de ijs, quæ gessit ante domicilium & forum hic obtentum. cit. L. 19. §. 1. & ult. L. pen. ff. de iurisd. L. ult. C. de Incol. Panor. cit. n. 38. & 39. Surd. consil. 313. n. 66. Poteritque etiam absens citari, & non comparens in contumacia constituitur, ut non tantum immissio in ejus bona fieri possit (quod est commune etiam Foro rei sitæ & delicti, ut infrâ dice-

dicetur) sed poenis etiam & censuris compelli, ut se sistat, ac in causis, ubi litis contestatio non requiritur, procedi potest ad sententiam & executionem realem. *L. 4. §. prætor. ff. de damno inf. C. causam de dolo & contum. Gloss. ibi. V. ad domum, Alex.* ac alij in *L. cum quædam. ff. de iurisd.* cum Judex domicilij retineat in subditum jurisdictionem, quocumque ille loco existat, & subditus semper maneat subditus, ubicumque est. Gaill. *L. 2. obs. 36. n. 12. Gilhausen arbor. judic. c. 1. p. 2. §. 2. n. 14. Ummius l. c.*

105. Aliquæ à regula modò tradita personæ excipiendæ sunt, in quibus conveniendis non ipsarum, sed aliorum domicilium spectatur. Primsò enim servus conveniendus est coram sui domini Judice. *L. 1. C. ubi de caus. stat.* Secundò libertus ejusque filij coram Judice domicilij patroni. *C. 22. ff. ad municip. Decian. tract. crim. L. 4. c. 8. n. 1. Umm. process. judic. disp. 4. th. 1. n. 6.* Tertiò uxor & vidua in loco domicilij maritalis. *cit. L. 22. §. 1. L. pen. pr. ff. de iurisd. L. ult. C. de jur. liber.* ubicumque ipsa habitet. Deciau. *l. c. à n. 2. Gilhausen l. c. n. 10. Zanger. de except. p. 2. c. 1. n. 56.* Aliud obtinet in sponsa de futuro: hæc enim non coram sponsi, sed suo Judice convenienda est. Decian. *cit. L. 4. c. 9. n. 54. Umm. l. c.* Quartò hæres ibi convenitur & defenditur, ubi defunctus conveniri & defendi debuit, adeò ut nullo suo privilegio, nullaque fori præscriptione illud forum declinare possit. *cit. L. 19. prin. ff. de iudic. ibi: hæres ibi defendendus est, ubi defunctus debuit, & conveniendus, si ibi inveniatur, nulloque suo privilegio defendatur, id est, defenditor.* Quæ verba magnam inter interpretes discordiam pepererunt, quòd posteriora prioribus contradicere videantur, nam dicitur primò hæres & absens defendendus, ac postea dicitur conveniendus, si ibi inveniatur, id est, si præsens sit. Respondent Petr. Barbofa *ibi n. 12. & Oliva 3. p. Fori Eccl. q. 24. n. 4.* secuti Bart. in *L. fideicommissum. ff. eod. Baldum in L. 2. ff. de iurejur. col. 25. Aretin. in C. quia de iudic. n. 4. Anchar. cons. 244. n. 4.* sensum

legis alium non esse, quàm quòd hæres in loco, ubi defunctus conveniendus erat, respondere debeat, sive absens sive præsens ibi sit. Verùm huic expositioni obstare videntur verba *si ibi inveniatur*. *Castr. in cit. L. 19. §. 1. n. 2.* Angel. ac alij existimant, constitui discrimen inter defunctum & hæredem, ita ut licet ille in loco sui domicilij conveniri potuisset etiam absens, conveniri tamen ibi nequeat hæres, nisi ibi præsens. Quam tamen explanationem ægrè admittunt verba *hæres & absens*. Communior responsio est, conveniri in domicilio defuncti posse hæredem etiam absentem à loco illius domicilij, si litem defunctus jam contestatus aut saltem citatus fuit, juxta *L. si is 34. ff. eod.* secùs, conveniri tantùm posse, si ibidem præsens est. Sed non vacat hanc litem facere nostram. Illud receptum est, legem loqui de illis tantùm obligationibus, propter quas defunctus, si viveret, conveniri posset; non verò de illis, quæ ab ipso in hæredem non transierunt. Unde inferunt, non posse istum conveniri pro legatis & fideicommissis in domicilio defuncti, tamen ibi reperiatur: posse tamen conveniri in loco, ubi major pars hæreditatis existit. *L. si fideicommissum 50. ff. de judic. Tiraq. L. 1. retract. §. 36. Gloss. 3. n. 6. Molin. L. 3. de primogen. c. 13. n. 37. Gomez. tom. 1. c. 12. n. ult. Barbosa l. c. n. 34. & 49.* Utrùm verò illa verba *nullòque suo privilegio defendatur*, intelligenda sint duntaxat de privilegio & favore privato, an verò etiam de communi, v. g. num Clericus successor Laici coram defuncti competente Judice Laico conveniri possit, commodius infra, quando sermo erit de Foro competente Clericorum, decidemus. Cæterùm si ipse hæres agit, petitionem hæreditatis facere debet, ubi res hæreditariæ tempore decedentis testatoris extiterunt. *tot. tit. C. ubi de hæred. agi oport.* etiam alibi depositæ. *L. 1. §. 37. ff. depositi.* nisi eo fine depositæ & destinatæ fuerint, ut ibi perpetuò manerent. *L. ex facto §. rerum ff. de hæred. instit.* Bartol. & DD. *ibi.* Quintò illi, qui sunt de familia sive Clerici sive Laici, domicilium & forum ex persona patrisfamilias consequuntur.

sequuntur. Umm. *l. c. in fine* Et speciatim de familia Clericorum Decian. *cit. c. 9. à n. 47.* Farin. *q. 8. n. 26.* Tertacinq. *l. 2. resolut. tr. de Foro comp.* Sed non absolute & sine discrimine verum est, quòd familia Clerici habeat forum Eccl. quod ipse Clericus, ut infra de Foro compet. Clericorum dicitur. Sextam exceptionem facit Ummius *l. c.* defensorem ibi comparere debere, ubi ipse principalis se defendere necessum habet. *L. 139. ff. de V. O. & L. 49. ff. de judic.* Verùm hæc non est exceptio: cum principalis, non defensor, conveniatur, & sic necessariò defensio fieri debeat, ubi stare iudicio deberet principalis, si præsens esse vellet au posset.

106. Ex dictis consequens est I. quòd reus conveniri possit in loco domicilij etiam ratione contractûs alibi initi & delicti alibi patrati: dummodo alibi non fuerit præventus. *C. fin. de Foro comp. L. consensisse 2. §. 3. L. hæres 19. §. 2. §. ult. ff. de judic. L. 2. §. 5. pr. C. de jurisd. om. jud. L. ult. C. ubi in rem actio. L. 3. C. ubi causæ statûs.* Panorm. *in C. ult. de Foro comp. n. 41.* asserens esse communem, Clar. *L. 5. sent. §. fin. q. 39. n. 3.* Eadem est ratio de casu, quo quis plura habet domicilia: potest enim in singulis conveniri cum jure præventionis. Et quidem juxta arbitrium actoris vel accusatoris vel in hoc vel in illo. *C. ex parte 15. de Foro comp.* Panor. *in C. dilectus de rescrip. n. 6.* Ant. Butrio *n. 18.* Felin. *n. 10.* Ratio est, quòd Judex utriusque domicilij, & Judex æquè domicilij, ac contractûs vel delicti, est competens; quivis autem conveniri potest coram Judice suo competente.

107. Quod modò dixi, Judicem domicilij contra subditum procedere posse propter delictum etiam alibi patratum, receptum est ab omnibus Interpp. teste Covarr. *c. 11. præf. n. 6. §. bis equidem & §. quam ob rem,* si accusator adsit. Receptum pariter eodem teste est, posse vi Juris Pontificij Judicem domicilij procedere etiam per inquisitionem. *C. ex parte, C. dilecti, C. cum contingat de Foro comp. C. cum nullus de tempor. ordin.*
in 6.

in 6. An verò hoc possit etiam de Jure Civili, controversum est, multis negantibus, affirmantibus plurimis, quos congerunt Covarr. *l. c.* Farin. *de inquisit. q. 7. n. 19. § 20.* Mihi affirmativa videtur probabilior: tum quòd generalis consuetudo eam approbavit, uti testatur Clarus apud Farin. *cit. n. 20. § Carpz. p. 3. crim. q. 110. n. 8.* tum quòd *L. si quis 10. C. de Episc. & Cler. seculari* Judici potestas datur puniendi Laicos, qui in Ecclesijs delinquant, tametsi ista sint extra ipsius territorium & jurisdictionem, nullo factò discrimine inter accusationem & inquisitionem: tum denique, quòd nec lex 2. §. 5. ff. *ad L. Jul. de Adult.* quæ pro negante sententia adducitur, aliquid probat, uti consideranti patebit; nec ratio, quam adducunt, nimirum, quòd nulla injuria inferatur Reipublicæ & territorio per delictum alibi patratum. nam præterquam quòd subditi etiam alibi delinquentes notam & probrum inurunt suæ Reipublicæ, coërcendi sunt, ubi & quamdiu sunt subditi, quales sunt, etiam dum alibi existunt, estque territorium expurgandum sceleratis, ne obtentâ impunitate & ipsi prolabantur in deteriora, eadèmq; domi, quæ alibi, perpetrent, ac concivium animos corrumpant. Accedit, quòd dicta ratio nimium probet, quia sequeretur, nec per viam accusationis procedi contra illos posse, quod tamen fieri posse ipsi adversarij affirmant.

108. Consequens est II. eum, qui duo habet domicilia, posse in alterutro, quo maluerit, suscipere Sacramenta & matrimonium inire. Patet ex *C. omnis de pœn. § remiss. C. cum inhibito de clandest. despons. Trident sess. 24. c. 1. de Reform. Matr.* vi quorum quivis Sacramenta percipere potest ac tenetur à proprio suo parochio: est autem proprius parochus ille, ubi quis habet domicilium. Patet insuper ex *C. 2. §. cum ab eo de sepult. in 6.* ubi dicitur, si is, qui duplicem parochiam habuit, in tertio quopiam loco sepulturam elegit, inter utramque ipsius parochiam dividendam esse canonicam portionem: nec dicitur, solvendam illi soli, in qua defunctus tempore mortis habitavit. Similiter ergò Sacramenta in-

diffe-

differenter recipi in utraque possunt, cum Sacramentorum receptio æquè sit inter jura parochialia, ac canonica portio. Et ita cum Franco aliisque docent Navarr. in C. placuit de Pœnit. dist. 6. n. 78. Henriq. de Pœn. L. 6. c. 7. n. 2. Sanch. L. 3. de Matr. disp. 24. n. 5. Bonacin. de Pœn. disp. 5. q. 7. pun. 2. prop. 2. Suar. eod. disp. 25. sect. 2. n. 5. Oliva de Foro Eccl. p. 3. q. 18. n. 45. contra Paludan. Silvest. Tabien. Angel. Rosell. ac alios, qui tenent, ibi solùm suscipi ea posse, ubi suscepturus tunc temporis habitat.

§. III.

*An per quasi domicilium Forum
acquiratur.*

SUMMARIUM.

109. Status quæstionis proponitur.
 110. Habens quasi domicilium Sacramenta, exceptis Ordinibus, suscipere potest.
 111. Ac dispensationem in votis, & juramentis impetrare; habere sepulturam; & jungi matrimonio.
 112. Tenetur Statutis & Consuetudinibus loci.
 113. Tametsi animum habeat solum per aliquot menses habitandi.
 114. Excipitur Princeps.
 115. In loco quasi domicilij nemo conveniri potest propter delicta alibi patrata, aut initos alibi contractus.
 116. Respondetur ad opposita.

109. Quasi domicilium habere dicuntur, qui diu & per majorem vel magnam anni partem alicubi commorandi animum habent, non tamen stabiliter & perpetuò, uti Studiosi in Academijs, famuli, negotiorum gestores, milites præsidarij &c. An isti in loco quasi domicilij forum fortiantur æquè ac illi, qui habent domicilium, gravis & parùm explicatè à DD. agitata, multò minùs decisa quæstio est. Secerni hîc oportet Jurisdictionem Contentiosam à Voluntaria.

110. Quoad Voluntariam sacram convenit inter Interpp.
 M primò

primò, non posse Ordines Ecclesiasticos conferri ab Episcopo quasi domicilij, sed adeundum esse Episcopum Domicilij aut Beneficij, aut Originis: sic enim traditur *C. cum nullus 3. de Temp. Ordin. in 6.* & patet ex Trident. *sess. 23. c. 9. de refor.* ubi nec Episcopo suum familiarem non subditum ordinare permittitur, nisi per triennium secum fuerit commoratus, & beneficium, quacunque fraude cessante, statim reipsa illi conferat. Cum igitur suos duntaxat familiares, seu qui de ipsius familia sunt, & quidem sub dictis solum conditionibus ordinare possit, consequens est, quod non possit reliquos, qui in ipsius Dioecesi solum habent quasi domicilium. Convenit secundò, estque ferè ab omnibus receptum, habenti quasi domicilium posse ministrari Sacramenta necessaria, qualia sunt Poenitentiae & S. Eucharistiae: quibus communiter addunt Confirmationem & Extremam Unctionem. Et quamvis Navarr. in *C. placuit 3. de Poenit. dist. 6. notab. 4. n. 85.* existimet, hoc tantum fieri posse ex licentia expressa vel tacita parochi domicilij, Glossa tamen in *Clem. 1. de privil.* communiter recepta, Panorm. in *C. omnis de poen. & remiss. n. 23.* Innoc. ac alij, negant ullam licentiam opus esse. Neque admittendum videtur, quod non pauci asserunt, id locum non habere, quando parochia domicilij facile adiri potest: nam praxi universali contrarium observatur, teste Oliva *p. 3. For. Eccl. q. 17. n. 45.*

III. Potissimum igitur quaritur de Matrimonio, Dispensatione in Votis & Juramentis, ac Sepultura. Quoad ista acquiri forum per quasi domicilium negant complures, quos accumulunt Sanchez *lib. 3. de matr. disp. 23. n. 11.* & Oliva *l. c. n. 46.* Placet affirmativa, quam tenent Sanch. *l. c. n. 12.* ubi multis eam firmat rationibus, Lessius *lib. 4. de iust. c. 2. n. 47.* ubi eam teneri ait à plerisque R. R. & usu confirmari, Delbene *de Immun. Eccl. c. 11. dub. 1. sect. 1. n. 13.* qui pariter de usu testatur, Laym. *lib. 5. Th. mor. tr. 6. c. 10. n. 5.* post Glossam in *Clem. 1. de privil.* Panor. Palud. Gabr. ac alios. Hinc immeritò pro ea solum citat Sanchezium Oliva *l. c.* cujus rationes solvere debuit, antequam
eam

eam diceret vix probabilem. Temerè quoque dicit, temerè dictum esse, quòd parochus proprius, quem Trident. *sess. 24. c. 1. de refor. Matr.* ad matrimonium requirit, non fit tantum parochus domicilij, sed etiam quasi domicilij: nam pariter *C. omnis utriusque. de Pœn. § remiss.* requiritur proprius parochus ad Sacramentum Pœnit. & tamen hic juxta ipsum etiam Oliva est etiam parochus quasi domicilij. Ex quo proinde (ut alias rationes omittamus) satis probatur posterior sententia: si enim parochus quasi domicilij est proprius quoad Pœnitentiam & Eucharistiam, non est ratio, cur non etiam fit quoad Matrimonium & reliqua: excepto Sacramento Ordinis, ad quod recipiendum, ut dixi, requiritur Dioecesis domicilij *cit. C. 3. de temp. Ordin. in 6.* ubi cum additur *in hoc casu* requiri domicilium, satis indicatur, in alijs casibus non requiri, sed sufficere quasi domicilium. An idem dicendum sit de alijs actibus ad jurisdictionem voluntariam pertinentibus, quales sunt Adoptio, Manumissio, Emancipatio, Legitimatio, Insinuatio donationis, Testamenti factio apud acta, Approbatio contractûs, Privilegiorum concessio & confirmatio, ac similes, nimis longum foret intra harum paginarum angustias examinare.

112. Major contentio inter DD. est de Jurisdictione Contentiosa, an videlicet huic subijciat quasi domicilium. Dubitatur imprimis, an peregrini, seu ij, qui alibi domicilium habent, hujus loci, ubi per magnam anni partem habitant, Statutis ac Consuetudinibus sint subjecti. Negant Gloss. *in C. quæ contra dist. 8. V. aut peregrini*, Specul. *rubr. de Constit. n. 7.* Archidiac. *in C. illa. dist. 12. V. serva*, Joseph. Angles *in 4. q. 4. de jejunio ante dub. 1. diffic. 2.* Pasqual. *de jejun. decis. 203. n. 3.* ac alij apud Sanch. *lib. 3. de matr. disp. 18. n. 8.* Fagundez. *in præc. Eccl. tr. 1. lib. 1. c. 8. n. 1.* & Delbene *l. c. sect. 3. n. 10.* Verùm, ut longè communior, ita multò probabilior est sententia affirmans. Cùm enima hujusmodi peregrini, qui hic quasi domicilium constituerunt, absolutè sortiantur forum quoad voluntariam jurisdictionem,

ut modò dixi, consequens est, quòd etiam fortiantur quoad subjectionem & obligationem servandi leges, cum hæc obligatio non tantum respiciat bonum privatum singulorum, uti jurisdictio voluntaria, sed etiam publicum, ne alias ordo, quies, & partium consonantia tollatur. Videturque per se absurdum dicere, quòd Studiosi & famuli in alia Diocesi domicilium habentes hic non teneantur jejunare aut Missam audire, quando hic est dies festus aut jejunij, non item in sua patria: tametsi hic per annos complures habitent & magnam populi partem faciant. Certè communi sensui ac rectæ gubernationi est contrarium, ut benè observat Suar. *L. 2. de Festis c. 14. n. 2.* qui propterea priorem opinionem negat esse practicè probabilem. Videri potest Tiraq. *de Retractu lignag. Gloss. 2. n. 26.* & Panor. *in C. quod Clericis de Foro comp. n. 5.* ubi ex Jure & DD. latè firmant, diu commorantes in aliquo loco verè esse incolas, ac forum sortiri.

113. Ex hac doctrina communiter deducunt, quòd sicut ad forum ratione domicilij fortendum necessaria non est longi temporis habitatio, sed sufficit, ut quis locum adeat animo ibi stabiliter habitandi: ita pariter sufficiat aliquò accedere animo diu ibi permanendi, ita ut qui hoc animo accessit, loci legibus statim fiat subjectus, absque eo, ut diu ibi moretur. Dubium verò est, ad quantum tempus hoc manendi propositum se extendere debeat, ad hoc, ut quis non hospes, sed habitator & incola censeatur. Silvest. *V. domicilium n. 2.* Sanch. *l. c. n. 9.* aliique existimant, opus esse, ut majore anni parte habitare velit. Sed conformior juribus videtur doctrina Navarri *tr. de Lubilæo. not. 32. n. 42.* Suar. *l. c. n. 6.* Laym. *L. 1. Th. mor. tr. 4. c. 14. n. 1.* ac aliorum, sufficere propositum habitandi per aliquot menses, præcipuè si domus, conclave, taberna &c. fuerunt conducta. *arg. L. 19. §. proinde. ff. de judic.*

114. Excipiendus tamen hic est cum Tiraq. *de utroque retr. L. 1. Gloss. 1. §. 3. n. 38.* Suar. *L. 3. de Leg. c. 35. n. 14.* ac alijs, Princeps: hic enim non obligatur Statutis municipalibus locorum, ac provinciarum, tametsi longo ibi tempore resideat. Quia hujusmodi

jusmodi Statuta ferè ab inferiore potestate condita sunt, ac idcirco vim obligandi Principem Superiorem non habent. Quà de causâ Canonistæ asserunt, Legatum Pontificium non ligari legibus Episcoporum. Neque refert, hujusmodi leges à Principe confirmatas fuisse: censetur enim solum approbare pro loco determinato ejusque subditis; non pro tota Republica, cujus ipse caput est: nisi in eodem stabilem sedem habeat.

115. Alterum dubium est, an per quasi domicilium forum ita acquiratur, ut ibi conveniri quis possit etiam de contractibus alibi celebratis, & de delictis alibi commissis. Negant Hostiensis in *C. quod clericis 9. de Foro comp.* Bartol. in *L. 19. ff. de Iudic.* aliique communiter. Distinguunt Alex. *vol. 6. consil. 216. n. 14.* & Farin. *L. 1. de Inquis. tit. 1. q. 7. n. 5. sublim. 2.* aiuntque, puniri in loco quasi domicilij posse, qui alibi deliquit tempore hujus domicilij jam contracti, e. g. si quis, dum est in famulatu aut in studijs hic Ingolstadij, delinquat Neoburgi; secus, si ante constitutum hic quasi domicilium alibi deliquit. Affirmat simpliciter Panor. in *cit. c. 9. n. 5.* allegans Bart. Innoc. Joan. Andr. & Archid. sequiturque Laymanus in *C. ult. de Foro comp. n. 19.* Mihi attento Jure scripto & seculisa consuetudine verior videtur prima sententia: cum postrema Panormitani nullum inter domicilium & quasi domicilium discrimen constituat, & hujus forum æquè late extendat, ac illius, contra *L. hæres 19. §. ult. ff. de judic. C. delicti 17. & C. ult. de Foro comp. C. 1. eod. in 6. L. juris 2. C. de juris d.* ubi soli domicilio hæc fori universalitas & concurrentia cum alijs foris tribuitur. Frustrâ profectò à Legibus ad constituendum domicilium & forum in illo sortiendum requireretur (uti requiri dixi suprâ à n. 94.) simul cum habitatione animus stabiliter habitandi, si quasi domicilium id omne operaretur, quod operatur domicilium.

116. Non obstant Jura, quæ pro se adducit Panor. Non quidem *L. 2. C. ubi Senatores*: quia ibi sermo est de domicilio. Non *L. quisquis 16. C. si certum pet.* nec *L. sciens 3. C. ubi de crim. agi oport.* quia ibi quoque agitur de loco domicilij, aut de eo, ubi

delictum est patratum. Non denique *C. ex parte 15. de Foro comp.* quia ibi solum asseritur, quod actio realis intentari possit in loco rei sitæ.

§. IV.

An per domicilium Originis acquiratur

Forum.

SUMMARIUM.

117. Originem quisque habet in domicilio patris, quandoque avi, quandoque matris.
 118. Non ibi, ubi natus est solum in transitu.
 119. Proponitur opinio asserentium, quemvis in loco originis conveniri posse.
 120. Opinio negantium.
 121. Hanc firmat Consuetudo.
 122. Licitum regulariter est mutare domicilium.
 123. Respondetur ad opposita.
 124. In loco Originis suscipi Ordines Ecclesiastici possunt.

117. Originem quivis habere dicitur non solum ibi, ubi ipse, sed etiam, ubi legitimus ejus pater natus est: cum filius non tantum suam, sed & partis originem sequatur. *L. assumptio 6. ff. ad municipalem. §. 1. L. filios 3. C. de Municip. §. origin.* Imò non tantum patris, sed etiam avi *L. Libertus 17. §. 9. ff. ad municip. & ibi Bald. n. 4. Bart. in cit. L. 3. n. 2.* dummodo vivente avo conceptus fuerit. *Felin. in C. postulasti de Foro comp. n. 1. Alex. lib. 5. conf. 16. n. 9. Cyn. in L. 2. de jurisd. Mascard. de probat. concl. 1147. à. 12. Petr. Barbosa. in L. 19. §. proinde de judic. n. 28.* Requirit tamen *Bart. in cit. L. 6. §. 1.* ut sit in potestate avi. Sed hoc reprobat *Barbosa l. c. n. 30.* eò quod juxta *cit. L. 17.* nepos sequatur originem avi naturalis, tametsi natus sit in adoptiva familia: quo casu certum est non nasci in potestate avi naturalis. *§. pen. Inst. quib. mod. jus patr. potest. sol.* Non tamen fortimur originem ulteriorum ascendentium. *Gloss. in cit. L. 6. V. non domicilium, &*

in cit. L. 3. Bart. in cit. L. 6. §. Filius n. 1. Boër. decis. 13. n. 7. & 8. cum comm. ne scilicet progressus fiat in infinitum, & forum habere dicamur in agro Damasceno, ex quo communis omnium nostrum parens eductus fuit, ac in maxima orbis parte, quam successivè nostri majores habitârunt. Neque filius legitimus sequitur originem matris. *cit. L. 3. C. de Municip.* nisi quis ex captivis parentibus natus patre in captivitate mortuo cum matre postliminiò reversus fuerit. *L. 1. C. de postlim. revers.* aut natus fuerit ex ancilla & ingenuo: nam tunc matris conditionem sequitur. *L. huiusmodi 12. C. de Murilegulis. L. Nati 29. C. de Decurion. L. ex ingenuo 4. C. de agric. & mancip.* quemadmodum etiam ejus, qui justum patrem non habet, prima origo à matre, eoque die, quo ex ea editus est, numerari debet, ut inquit JC. *L. 9. ff. ad municip.* Idemque de vulgò quæsitis tradit Ulp. *L. 1. ff. eod.*

118. Quod verò dicitur, quemvis esse originarium ejus loci, ubi natus est, duntaxat procedit, si parentes ibi domicilium habuerunt, dum ipse nasceretur: secus, si tantum in transitu matris alicubi editus esset; nam tunc non hujus loci, sed ejus, ubi parentes domicilium habebant, originarius censebitur. *Bart. in cit. L. 3. C. de Munic. & orig. Panor. in C. Rudolphus 34. de rescrip. n. 9. & Felin. n. 13. Boër. decis. 13. n. 52. Dec. in L. 19. §. proinde. ff. de judic. Bald. Angel. & Albert. in L. hujusmodi 84. §. legatum. ff. de Legat. 1. Diaz in prax. crim. c. 54. n. 27. Navarr. cons. 41. n. 2. & 3. de præb. Barbosa de potest. Episc. alleg. 4. n. 18. Mascard. l. c. n. 5. Sumitur ex cit. L. 84. §. 10. de legat. 1. Contrarium tenent, & absolute originarium quemvis censei ibi, ubi etiam in transitu natus est, tradunt Imol. Cuman. Alex. & Paul. Castr. ac alij apud Mascard. l. c. n. 6. & Oliva p. 3. For. Eccl. q. 21. n. 5. Has opiniones conciliat Petr. Barbosa l. c. n. 18. dicendo, primam habere locum, quando proles nata est in itinere, quo parentes redibant ad domicilium, à quo ad tempus abfuerunt v. g. negotiationis causâ. Secundam verò tenendam, quando priore domicilio omninò deserto aliò migrabant, & proles nata est in itinere ad no-*

vum

vum domicilium. Aliam conciliationem molitur Mascard. l. c. n. 7. cum Ripa, Riminaldo, ac Rebuffo, asserens, primam esse veram, si proles concepta fuit in loco domicilij parentum, & nata tantum in itinere, ac loco, ubi parentes non statuerunt domicilium: secundam verò procedere, si proles & concepta & nata fuit in itinere; tunc enim ejus tantum loci, ubi concepta & nata est, habendam esse rationem, non domicilij parentum. Mihi conciliatio prima verum continere videtur; secunda quoque quoad primam ejus partem; quoad alteram meritò dubitatur propter L. 1. C. de postlim. reversis, juxta quam proles ex duobus captivis nata, originem patris sequitur, si parentes ad domicilium postliminiò rediissent, tametsi alibi in captivitate concepta & nata fuerit, ut indicant verba: *quæ capta non est*. Addi casus alius potest, quem DD. non exprimunt, quando videlicet proles concepta fuit in uno loco, ubi parentes domicilium habebant, ac postea nata est in alio, ubi illi novum domicilium constituerunt: & tunc posterior locus non tantum domicilij, sed etiam originis censendus videtur, cum jura maximè considerent nativitatem. L. 1. prin. ff. ad municip. & L. Civis C. de incolis. Neque obstat, quòd conceptus pro nato habetur L. qui in utero 7. ff. de statu hom. hoc enim solum verum est, *quando de commodis ipsius partus quaeritur*, ut Paulus ibi dicit: originem autem sortiri odiosum æquè ac favorabile est, saltem si origo dat forum.

119. Sed quaestio jam est, utrum origo det forum, seu, utrum in loco originis, æquè ac in loco domicilij, conveniri quis possit, tam in criminalibus, quàm in civilibus, tametsi domicilium habitationis aliò transtulerit. Affirmant Bart. in L. adsumptio 6. §. 1. ff. ad municip. n. 2. Panor. in C. fin. de paroch. n. 6. Felin. in C. fin. de For. comp. n. 24 Dec. in L. cum quædam puella. ff. de juris d. n. 5. Diaz in prax. crim. c. 8. Petr. Barbosa in L. 19. §. proinde. ff. de iudic. n. 35. ubi ait, hoc esse receptissimum. Receptum quoque dicit Matth. de Afflict. decis. 384. n. 2. Afferunt C. pen. de Temp. Ordin. in 6. L. Incola 29. jun. Gloss. ff. ad municip. L. 1. C. de Municip.

§ *Origin.* & *L. 4. C. eod* ubi dicitur, manifestum esse, origine propria neminem posse suâ voluntate eximi. Idemque traditur *L. seqq.* Ex quo inferunt, quemvis gaudere honoribus loci originis, & non tantum ad tutelam cogi ibi posse (quod solum concedit *Gloss. in cit. L. 6. §. 1.*) sed etiam ad omnia alia onera, licet aliò domicilium transtulerit, juxta *L. 1. §. ult. C. de municip. §. origin.* traduntque ibi *Bart. & Bald.* idemque *Bart. in cit. L. 6. Ant. de Butrio in C. accedens 2. ut lite non contest. n. 21. Alex. vol. 2. conf. 157. n. 13. Panor. l. c. n. 6. Ruin. vol. 4. conf. 120. n. 5. Boër. decis. 13. n. 13. Menoch. consil. 1176. n. 6.* ac alij.

120. Negant conveniri quemquam posse in domicilio originis, si non ibi, sed alibi habeat domicilium habitationis, cit. *Gloss. in L. 6. ff. ad municip. V. domicilium*, & *Glossa in c. ult. de paroch. V. habitatores*, ibique *Butrio n. 6. Hostiens. tit. de Foro comp. §. quib. ex caus. V. item ratione*, *Gemin. in c. cum nullus de temp. ordin. in 6. n. 10. & Franc. ibid. n. 3. Matth. de Afflict. l. c. Surd. conf. 313. n. 63. Decian. vol. 5. conf. 49. n. 15.* Stant pro hac opinione *cit. c. ult. vi* cujus illi Christiani, qui ex varijs Palæstinæ urbibus domicilium transtulerunt *Acconem* seu *Ptolomaidem*, hîc tantum, & non ibi, unde discesserant, conveniri potuere. Et *c. ult. de Foro comp.* ubi inter modos fortiendi fori omittitur domicilium originis.

121. Verum quidquid sit de Jure scripto, praxi & consuetudine universali receptum est, ut nemo in loco originis vel i-civilibus vel criminalibus conveniatur, si non concurrat domicilium habitationis. Idque non tantum in foro Ecclesiastico, sed etiam civili obtinet, uti testantur ex Lusitanis *Barbosa l. c. n. 35. & Oliva p. 3. For. Eccl. q. 21. n. 27* ex Italis *Thefaurus decis. Pedemont. 90. ad finem*, ex Germanis *Gaillius L. 2. obs. 36. n. 7 & Knipschildt L. 2. de jurib. Civit. Imper. c. 20.* allegans *Recessum Imp. August. anno 1555. §. wo aber unsere / & Aur. Bull. c. 16.* Igitur originarius renunciâns civitati & domicilium aliò transfrens, civis esse desinit, non solum quoad jurisdictionem, verum
 N etiam

etiam quoad munera, ac eo ipso, quòd mutat domicilium, perdit privilegia, & jura Civitatis. Bald. in *L. 2. C. de Infant. expos.* Jason in *L. 2. §. hujus. ff. de Inst. & Jur. n. 15.* Matth. de Afflict. *decif. 384.* ubi illius, quod dicitur *L. 4. C. de Municip. & orig.* neminem sua voluntate posse eximi propriâ origine, sensum esse ait, neminem, quamdiu in loco originis est, sua voluntate facere, ut civis non sit, séque loci muneribus eximat: secus, si locum illum omninò deserat, nunquam rediturus. Hinc verum non est, quod aiunt Barbosa *l. c. n. 110.* Menoch. *L. 6. præsumpt. 42. n. 5.* Matth. Stephani *L. 1. de jurid. c. 28. n. 58.* & Zanger. *de Exception. p. 2. c. 1. n. 68.* amitti quidem domicilium originis quoad forum & jurisdictionem, non tamen quoad honores & munera, ac onera personalia. Tametsi enim Jure Civili id olim fuerit constitutum, consuetudine tamen abrogatum est. Nec apparet, quomodo ad onera personalia cogi possit, si desit ibi habere forum & jurisdictioni esse subjectus: item quomodo maneat civis quoad honores & munera, si deserendo domicilium originis perdit ejus commoda & privilegia, uti perdere fatetur cum communi DD. ipse Menoch. *n. 6. & 7.* Pariter non placet, quod tradit Zanger. *n. 74.* & Gaill. *l. c. n. 11.* in loco originis quemvis etiam post translatum inde domicilium, conveniri, si ibi inveniat: nam DD. quos adducunt, loquuntur de Jure scripto, non consuetudinario. Hinc meritò de eorum assertione dubitant Stephani *l. c. n. 77.* Coler. *de Process. execut. p. 2. c. 1. n. 17.* & in *c. Olim. de Except. Vult. in L. 2. C. de jurid. n. 23.* negatque benè Ummius *ad Process. judic. disp. 4. th. 1. n. 6.*

122. Ex eo porrò, quòd de consuetudine Germaniæ cuiusvis licitum est, solum vertere, & civitatem mutare civitate, etiam dissentiente ac invito Magistratu, factum est, ut in multis locis alio migraturi teneantur solvere gabellas detractiois, einen Abzug/Nachsteuer/Ab: oder Nachschuß/de qua fusè Knipschildt *l. c. Wehner pract. observ. V. Nachsteuer / Speidel. in Lex. jurid. V. Abzug / Ernest. Cothoman. resp. 19. Arumæus ad Aur. Bull. disc. 6. concl. 13. &*

Ru.

Rumelin. *ibid.* p. 2. *disert.* 5. *concl.* 5. An verò valeat Statutum, quo cives & originarij vetantur civitatem & domicilium mutare, controversum est inter DD. Affirmant Bart. in *L. ult. ff. de decret. ab ord. faciend.* Roman. *singul.* 522. & *consil.* 59. col. 1. Menoch. *consil.* 1196. n. 1. & *seqq.* Rumelin. *l. c. concl.* 5. Klock. *de Contribut.* c. 7. n. 242. Bodin. *de Republ.* L. 1. c. 6. Græven. 2. *concl.* 36. *confid.* 2. n. 6. Negat Knipschildt *l. c. n.* 4. cum Besold. ac alijs, quos refert. Horum opinio & libertati naturali, quæ per hujusmodi Statutum nimis constringeretur, conformior videtur, & *legi* 71. §. 2. ff. *Condit & demonst.* ubi Papin. ait, *dici posse, si Titio centum relicta sunt, ita uti in illa civitate domicilium habeat, non esse locum cautioni, perquam jus libertatis infringitur.* Quæ ratio de non tollendo jure libertatis multò fortius pugnat contra statutum, quàm contra legatum sub illo modo relictum: Statutum enim omnes, legatum paucos afficit, & per posterius non imponitur absoluta necessitas certo in loco figendi domicilium, sed tantum sub conditione, si velis habere legatum; absoluta verò per Statutum imponitur manendi in loco nativitatis, ac instar eorum, qui ad remigium damnati aut in insulam deportati sunt, inde pedem non efferendi. Libertas certè deserendi dioecesin competit Clericis (nisi Beneficio saltem curato adstricti sint) nec migrare volentibus negare Episcopus potest testimoniales literas, ut non semel Romæ decisum referunt Campanil. & Riccius apud Barbof. *de potest. Episc. alleg.* 21. n. 6.

123. Contrariam sententiam non satis evincunt leges, quas Menoch. *l. c.* addensat. Non quidem *L. ult. ff. de decretis ab ordin. sac.* quia ibi solum dicitur, non posse quemquam experiri extra collegium, in quo tractanda causa est. Non *L. 2. C. de Offic. Præf. urb.* ibi enim statuitur, non posse Præfectum urbis quasdam personas de provincia avocare in urbem, *nisi tantummodo suos officiales, & populares almæ urbis seditioni obnoxios, seu agitatores urbis* (de quibus Cuiac. *ad cit. L. 2. & lib. 8. obser.* 28.) specialiter ratione muneris urbi adhuc obstrictos. Igitur revocare

non potest quoscunque alios urbis originarios. Non *L. 4. C. de municip. & origin.* ut patet ex dictis *n. 121.* & videri potest Brunemann. *in h. l. Christin. vol. 5. decis. 31. n.* Gail. *L. 2. obs. 36. n. 5.* Sur. *decis. 330. n. 5.* Non *L. ult. C. eod.* quia plus inde non probatur, quàm quòd is, qui decurionatum aliudve munus in loco originis vel domicilij iam suscepit, non possit ad illud evitandum pro arbitrio inde discedere. Et hoc ipso dum ibidem dicitur, eum, qui migraverit, duarum civitatum decurionatus onera sustinere, in una voluntatis (ubi sponte sibi domicilium elegit) in alia originis, supponi videtur, posse aliò discedere, modò onera utriusque civitatis sustinere velit: aliàs si translatio domicilij non valeret, in nova, quam elegit, civitate, permittendus non esset munus gerere. Non *L. 8. C. de incolis.* quia ibi solùm dicitur, manifestum esse, *originis ratione ac domicilij voluntate ad munia civilia quemque vocari*; non verò, quòd discedere & mutare domicilium nequeat. Non denique *L. un. C. si curialis rel. civit.* ibi enim solùm prohibetur Curialibus, *ne civitates fugiant aut deserant rus habitandi causà*: quia ratione officij certo collegio sunt adstricti. *cit. L. un. & L. 1. ff. de Decurion. ac L. 26. C. eod.* unde à sensu contrario colligitur, reliquis, qui civitati ratione officij, quod gerunt, speciali nexu adstricti non sunt, licitum esse migrare; *quia nihil est impedimento, ut ait JC. L. 31. ff. ad municip. quò minus quis, ubi velit, habeat domicilium, quòd ei interdictum non sit*; quod quandoque interdici posse non negamus, videlicet si quis publicis muneribus destinatus nondum perfecto munere renunciare incolatui velit. *L. Incola 34. ff. eod.* aliisve peculiaribus de causis, quas refert Glossa *in cit. L. 31.*

124. In domicilio Originis non acquiri forum, saltem de consuetudine, nisi sit simul domicilium habitationis, hæcenus dixi. Casus unicus excipiendus est quoad Ordines Ecclesiasticos: hos enim conferri posse ab Episcopo originis constat ex *C. cum nullus 3. de temp. ord. in 6.* ibi: *superior in hoc casu intelligitur Episcopus, de cujus Diœcesi est is, qui ad ordines promoveri desiderat,*

rat, oriundus &c. Ubi dum dicitur *in hoc casu*, videtur significari, hunc casum esse specialem & exceptum, & quoad alia forum non acquiri in loco originis. Glossa, Gemin. n. 10. Franc. n. 3. ac Oliva p. 3. For. Eccl. q. 21. n. 15. Sed neque Ordines conferri ibi possunt, ubi quis natus fuit tantum in itinere aut ubi parentes alibi domicilium habentes per breve duntaxat tempus commorati sunt. Colligitur ex *L. Cirves C. de Incolis*, & docent Panor. in *L. Rodolphus de Rescr. n. 9.* Laym. *L. 5. tr. 9. c. 9. n. 10.* Barbof. *de Offic. Episc. alleg. 4. n. 18.* Henriq. *L. 10. c. 22. §. 1.* Oliva *l. c. n. 10.* & sequitur ex dictis n. 118. Neque conferri possunt in loco originis tantum paternæ, sed solum propriæ, ut contra Barbofa *l. c. n. 4.* malè quosdam pro se allegantem docent Joan. Andr. Gemin. Franc. Henriq. *ll. cc.* Graff. *tit. de probat. decis. 15.* Valasc. *alleg. 5. n. 25.* Quaranta in *Bullar. V. Ordo*, Oliva *l. c. n. 25.* patetque ex citatis verbis *de cujus Diœcesi is est oriundus*, non pater.

§. V.

An in Domicilio Communi acquiratur Forum.

SUMMARIUM.

125. Roma olim commune erat domicilium Romano Imperio subditorum.
126. Non item hodie.
127. Nisi quoad causas Ecclesiasticas.
128. Commune domicilium est, ubi est Imperator.
129. Curia est, ubi Pontifex & Imperator, aut ejus Ministri & tribunal.
130. In loco domicilij communis solum convenitur, qui ibi est presens.
131. Nisi cause sint graviores, aut eas ad se advocet Princeps.
132. In certis casibus datur jus revocandi causam à Foro communi ad particulare.
133. Explicatur, quinam hujusmodi casus sint.
134. Quandonam Legati jus habeant causam revocandi domum.

135. *Revocanti statuitur terminus causam introducendi in Foro particulari, nec auditur post litem contestatam.*

125. Roma, dicebat Tullius Cicero 2. *de Lege Agr. contra Rullum, communis patria omnium nostrum, & Modestini. L. 33. ff. ad municip. Roma, inquit, communis nostra patria est.* Idemque repetitur *L. si duas 6. §. 11. ff. de Excus. tut. L. ult. ff. de Interdict. & Relegat.* Hinc subjecti Romano Imperio conveniri Romæ poterant, propter originem & plenitudinem potestatis, licet ibi nec domicilium habuissent, nec contraxissent, nec deliquissent. *L. Nec cum 28. §. 4. ff. Ex quib. caus. major. Bart. in cit. L. 33. Castr. in L. eum qui. §. 1. n. 3. de Constit. pecun. Alex. in L. si legatus. prin. ff. ad Trebell. Jason in L. 6. ff. de legib. n. 6.* eò quòd *in Orbe Romano qui sunt, ex constitutione Imp. Antonini cives Romani effecti sunt, ut ait JC. L. 17. ff. de statu hom. & Justin. Novell. 78. c. 5.*

126. Verùm hoc non ampliùs obtinet, cùm Roma modò non sit sedes Imperatoris, nec ejusdem jurisdictioni subjecta, sed SS. Pontificis, ut cum Catholicis DD. tenent Matth. Stephani *L. 1. c. 28. de jurisd. n. 21.* aliique Heterodoxi. Nam quidquid sit de donatione urbis Romæ à Constantino facta, quam hodie multi reiiciunt, excepto Palatio Lateranensi, certum est, quòd Pipinus Rex Franciæ, cùm anno 755. in Italiam cum exercitu transgressus omnes Civitates Exarchatùs Romani occupasset, eas donarit S. Petro & Ecclesiæ Romanæ, clavibus per Fulrardum Abbatem S. Dionysij suum Sacellanum aræ Divorum Petri & Pauli impositis unà cum Donationis, quam sanctis hisce Apostolis fecerat, instrumento, suâ & filiorum, ac Optimatum manu subscripto. Eamque postea anno 774. ejus filius Carolus M. victo Desiderio Rege Longobardorum, sanctæ Sedi confirmavit juramento ac instrumento solemnì à se & à Proceribus ac Episcopis subscripto, auxitque adjectâ terrâ Sabinorum, Ducatu Spoletano & Beneventano, pluribusque alijs ditionibus. Eandem Pontifici Paschali Ludovicus Pius adjectis alijs possessionibus confirmavit

firmavit anno 817. cujus donationis literas ab ipso & tribus filijs, decem Episcopis, & quindecim Comitibus subscriptas recitat Baronius *ad eundem annum 817. n. 10.* Demum ratam eam habuit Carolus Calvus, addito Ducatu Capuæ, ac pluribus alijs Civitatibus, cedens Pontifici Joanni VIII. anno 876. absolutam & supremam potestatem in terris, quas Patrimonium S. Petri dicimus. Quin jam ante Pipinum Roma multæque aliæ urbes sub dominio sacræ Sedis erant. Thomasin. p. 3. *Vet. & Nova Eccl. Discip. L. 1. c. 29. à n. 6.* Baronius *l. c. & ad ann. 755. n. 27. ann. 774. n. 5.* Morerus in *Diction. Histor. V. Constantin le Grand. §. lorsque l'Empereur, & §. seq.* Afferunt quidem Gloss. 2. in *L. Cives C. de Incolis*, Bart. in *cit. L. Roma & L. Hostes. ff. de Captiv. n. 6.* Imola in *c. fin. de Foro comp. n. 2. & Dec. in c. Meminimus de Appell. n. 5.* etiam hodie Romam dici patriam communem, & omnes Romano Imperio subditos dici Cives Romanos; tum quòd Jus antiquum quoad hoc non inveniatur correctum; tum quòd jurisdictio in SS. Pontifices cum omnibus suis privilegijs translata fuerit: ex quo consequens esse videtur, quod tradit Andr. Sicul. in *cit. c. ult. n. 2.* Romam adhuc commune forum esse etiam quoad laicos. Meritò tamen id alij cum Anton. in *cit. C. fin. n. 23. & Felin. n. 25.* rejiciunt, tenentque, laicos Romæ in temporalibus & profanis causis conveniri non posse, nisi SS. Pontificis temporali jurisditioni sint subjecti, uti sunt, qui in Patrimonio D. Petri degunt.

127. Illud certum est ex *C. fin. de Foro comp.* Romam Ecclesiasticarum personarum communem etiam hodie patriam esse, cumque etiam laici in causis Ecclesiasticis forum Ecclesiæ fortiantur, etiam isti in dictis causis conveniri poterunt, ut observant Petr. Barbosa in *L. 2. §. Legatis ff. de judicijs n. 33.* Covarr. *pract. qq. c. 5. prin. Oliva p. 3. Fori Eccl. q. 25. n. 1.* & hoc teste omnes Interp. in *cit. C. ult.* Cæterùm Roma hîc non est materialiter accipienda & pro determinata urbe, quæ eo nomine appellatur, sed pro illo loco, ubi Pontifex residet, sive Roma is sit,
sive

five alius: ubicunque enim is refederit, ibi sedes & Curia Pontificia erit. *L. 1. §. sed etsi C. de Vet. jure enucl.* Covarr. *pract. 99. c. 4. n. 10. & seqq.* cum Innoc. Panor. Felin. Butr. Dec. Bald. Curt. Jun. Hinc cum Clem. V. Joan. XXII. Benedict. XII. Clem. VI. & Innocent. VI. per annos amplius 70. residerent in Gallijs (in Captivitate, ut loquuntur Itali, Babylonica, quòd totidem annis filij Israël Babylone captivi fuissent) conveniri ibi in causis Ecclesiasticis poterant fideles, æquè ac Romæ priùs conveniri potuere.

128. Ex quo ob paritatem rationis inferunt Bald. *in rubr. C. qui accus. non poss. u. 1. Dec. in C. Meminimus de prob. n. 12. Imola & Butrio in cit. C. ult. Barbosa l. c. n. 41.* cum Gloss. communiter recepta *in cit. L. Roma & in L. Nec non §. fin autem. ff. ex quib. caus. major.* quemvis Romani Imperij subditum posse hodie conveniri ibi, ubi Imperator est: eò quòd commune domicilium est domicilium Imperij, cum omnes, qui sub Imperio domicilium habent, subditi Imperij dicantur, & legibus ac constitutionibus Imperialibus subijciantur. Gaill. *L. 2. obs. 36. n. 3. Matth. Stephani l. c. n. 22.* Neque dum Populus Romanus omnem potestatem transtulit in Imperatorem *L. 1. ff. de Constit. Princip.* eam urbi Romanæ prerogativam reservavit, ut ibi suprema Curia maneret.

129. Sed controversum adhuc est, ubinam Curia SS. Pontificis vel Imperatoris esse censeatur. In tres opiniones super hac quaestione abierunt DD. Primò Gloss. *in Extrav. Execrabilis de prob. V. Romana Curia* cum Innoc. Panor. Butr. & Franco tenet, ibi Curiam esse, ubi est Pontifex aut Imperator, tametsi ibi ejusdem Cancellaria & Consiliarij non sint. Secundò alij affirmant, ibi tantum Curiam esse, ubi supremum Principis tribunal ordinarium est, sive ibidem Princeps sit sive non. Ita Covarr. *l. c. Garcias p. 5. de Benef. c. 1. n. 388. Aug. Barbosa de Offic. Episc. alleg. 57. n. 128. Tertiò Petr. Barbosa l. c. 39. Felin. & Afflict. tradunt, utrobique curiam dici, & conveniri reum posse, ubi*

ubi videlicet tribunalia, ut aiunt, & audientia fuerint, & ubi Pontifex vel Imperator fuerit sine tribunalibus ac ministris. Hæc opinio præplacet. Prima ejus pars sumitur ex *Clem. Ne Romani* 2. §. 2. *de Elect.* altera ex *Clementis VIII. constitut. 45.* Ratio est, quia ubi Rex est, ibi Curia Regia esse dicitur. *Afflict. decis. 265.* *Rebuff. in Concord. V. Extra Curiam,* *Butr. in cit. c. ult. de Foro comp. n. 23.* *Tiraq. de Nobilit. c. 30. n. 4.* nec Princeps adstringitur ad jus dicendum in certo aliquo sui territorij loco; dummodò non dicat extra illud. Possè verò etiam ibi conventionem fieri, ubi tribunal & ministri regij sunt, tametsi Rex ibi non sit, dubium non est: cum ideo illi constituti sicut, ut nomine Regis jus dicant.

130. Jam verò, quod dictum hæctenus est, in communi domicilio quemvis conveniri posse, intelligendum duntaxat est, si ibi inveniatur, qui convenitur. Colligitur ex *L. Nemo C. de jurisd. omn. jud. & L. 2. §. 4. § 5. ff. de iudic. & resolvunt Covarr. pract. c. 6. prin. Oliva l. cit. q. 25. n. 3.* ac alij. Ratio patet: quia quia nimium gravarentur subditi, si quantumvis longè absentes ad Curiam Principis promiscuè & passim ac in prima etiam instantia evocari possent: pariterque nimium oneraretur Curia Principis, si conventio indiscriminatim ibi fieri posset. Qua de causa erecta sunt plura tribunalia, diversique Judices dati sunt, ad quos subditi pro consequenda Justitia facillè accedere possent. *L. 1. §. Capta ff. de Orig. Jur. & L. 1. C. de Off. Prat. Prov. Afr. & ex eadem ratione in Republica Eccles. divisæ sunt Provinciae ac Dioceses, quarum jurisdictio turbaretur, magnaque induceretur confusio, si licitum semper foret summum tribunal adire.*

131. Hinc juxta *Trident. sess. 24. c. 20. de Refor.* causæ omnes in prima instantia coram Ordinarijs locorum agitandæ sunt. Neque virtute literarum Apostol. quisquam ultra duas dietas extra suam Diocesim trahi potest. *C. Nonnulli 28. de Rescript. quin nec ultra unam dietam. C. Statutum 11. §. 1. § 2. eod. in 6.* Hæbent tamen tam SS. Pontifex quàm Princeps secularis potestatem

tem avocandi ad se causas & ex justis ac rationabilibus causis compellendi etiam absentes, ut coram ipsis compareant. Neque hæc potestas ab ipsis alienari potest, ut cum Luca de Penna, Guil. Benedicto, ac alijs existimat Covarr. c. 4. pract. n. 1. Quin in causis majoribus, quarum cognitio Sedi Apost. semper reservata fuit, etiam in prima instantia adeundus est SS. Pontifex. C. *Majores. de Baptis. C. 1. de Jurament. calum. C. 1. de Translat. Episc. Trident. l. c. Sc. 5. cit. sess. 24.* Quales sunt, quæ spectant ad intelligendos articulos Fidei, discernendos libros Canonicos, ad declarandum sensum SS. Literarum, eaque, quæ ad materiam, formam, & ministros Sacramentorum pertinent; item illæ, quæ pertinent ad jura, obligationes, & immunitates Ordinis Clericalis, ac criminales causas Episcoporum, quæ privationem aut depositionem merentur, ac illorum electionem, confirmationem, Beneficia Sedi Apost. reservata &c.

132. Sed etiam illi, qui in Curia reperiuntur, conveniri ibi non semper queunt, quando videlicet habent jus revocandi domum, seu petendi, ut causa ad forum ipsorum particulare, v. g. ad locum domicilij, ubi habitant, aut contractus, remittatur, quòd in curia ad respondendum non sint instructi. Differt hoc jus revocandi domum à jure declinandi forum. Ille enim propriè declinat formam, qui non est subjectus jurisdictioni: is verò, qui domum revocat, subjectus quidem est jurisdictioni, ex aliqua tamen legitima causa respondere non tenetur. Socin. in C. *fin. de Foro comp. n. 61.* Jus autem revocandi domum habent non solum Legati, & qui in aulis Principum sunt; sed etiam missi à patria, & qui dicendi testimonij causâ ad Curiam evocantur. L. 2. §. 2. ff. *de iudic. L. sed etsi 28. §. fin. ff. ex quib. caus. major.*

133. Causæ, ex quibus jus revocandi competit, vel necessariae sunt, vel probabiles. cit. C. *ult. de Foro comp.* Prima necessaria est legationis. cit. L. 2. §. 3. Ratio est, ne Legatus ab officio legationis avocetur. L. *non alia L. de eo autem L. quid cum ff. de iudic.* Idque procedit, non solum de Legato missi à Principe, sed

sed quolibet alio, qui à domino vel communitate mittitur ad Principem, & de Prælato in causa suæ Ecclesiæ ad Curiam veniente. Secunda: si quis evocatus sit à Principe, ut alijs respondeat. Si enim in alia causa conveniatur, quàm ob eam, ad quam evocatus est, jus revocandi habet. Gloss. & Joan. Andr. in cit. C. ult. Gilhausen *arb. judic. c. 1. p. 2. §. 5. n. 4.* Tertia: si evocatus est testimonij ferendi causâ, cit. L. 2. §. 3. Quarta: si vocatur causâ judicandi, cit. L. 2. §. 2. quia in his casibus parere evocanti tenetur. Sunt præter has causas necessarias aliæ justæ & probabiles, quas dicunt *quasi necessarias*. Qualis est causa appellationis: nam *ei quoque, qui ipse provocavit, non imponitur necessitas intra tempora provocationis exercenda, Romæ vel alio loco, ubi provocatio exercetur, alijs pulsantibus respondere*, ut ait JC. cit. L. 2. §. 3. ubi similis causa additur, eum videlicet, qui tutelæ reddendæ causâ Romam erat evocatus, alterius tutelæ causâ, cujus causâ non erat evocatus, non debere compelli iudicium suscipere. Quod Innocent in cit. C. ult. ad quamcunque causam rationis ob administrationem reddendæ extendit per L. 1. §. 2. C. ubi de Crim. agi oport. Addunt Gloss. in cit. L. 2. §. 3. V. causâ venerat, Butr. Panor. & Felin. in cit. C. ult. & hoc teste communis DD. sufficere ad petendam revocationem quamcunque aliam causam justam & probabilem, ex qua aliquis ad Curiam venerit, ut si quis voti implendi causâ Romam eat aut peregrinationis; aut, uti cit. Glossa ait, si quis ad locum Curia accedat causâ visendi sui filij ibidem Studijs vacantem. Ut adeò juxta cit. DD. soli illi jus revocandi domum non habeant, qui Romam, vel Viennam veniunt ex causa omninò voluntaria. Gilhausen l. c. n. 5. Requiritur tamen cit. C. ult. de Foro comp. causa necessaria, ut adeò juxta SS. Canones quæcunque alia probabilis & justa non sufficiat. Peregrin. de Fideicommiss. art. 53. n. 7. Petr. Barbosa in cit. L. 2. §. 3. n. 326.

134. Quamquam autem Legati in Curia Principis vel ejus Provincia conveniri nequeant ratione contractûs vel delicti, etiam
 O 2 ibidem,

ibidem, at ante legationem, initi aut commissi, ut cum communi tradunt Covarr. *c. 5. pract. n. 2. §. Et tamen*, & Barbosa *l. c. n. 104.* alij tamen jus revocandi domum non habent, sed conveniri possunt ratione contractus ibidem quocunque tempore celebrati, vel delicti commissi; nisi interim actioni præscripserint *cit. L. 2. §. 4. & DD. ibi, Panor. & Felin. l. c. Covarr. l. c. §. sedet.* Barbosa *l. c. n. 111.* Quin ij, qui Legati non sunt, jus revocandi non habent, si conveniantur in curia de contractibus aut delictis non in sua provincia ac loco domicilij, sed alibi commissis: ut adeò jus illud revocandi solùm habeant, si in sua civitate aut intra suam provinciam contraxerunt, ut textum *cit. l. 2. §. 5.* explicat Glossa communiter recepta, & Glossa *in cit. c. ult. V. Compello.* Sed neque Legati, multòque minùs alij, jus revocandi domum habent, quando tempore actio esset peritura ob eorum absentiam à domicilio vel provincia: cogj enim tunc possunt ad litem contestandam, ne adversario sua actio pereat. *L. 28. §. 4. ff. de Iudic. & ibi Glossa ac DD.* At ubi primum lis fuerit contestata, causam remittendam esse ad Judicem competentem domicilij, tradunt Bart. & Angel *in cit. §. 4.* Barbosa *l. c. n. 213.* Oliva *p. 3. For. Eccl. q. 12. n. 16.* Si tamen actio foret talis, quæ per litis contestationem non perpetuatur, uti est actio de Dolo *L. fin. C. de Dolo.* non sufficeret litis contestatio, sed causa in curia terminanda foret. Bart. *l. c. n. 210.* Oliva *l. c. n. 17.* Quod semper procedit, quotiescunque periculum in mora est. *cit. L. 28. §. 1. Angel ibi.* Barbosa *l. c. n. 212.*

135. Duo hic ex plurimis, quæ de hoc jure revocandi domum tradunt Barbosa & Olivall. *cc. Donell. L. 17. Coment. c. 14.* Em. Gonzal. *in C. ult. de Foro comp.* addi expedit. Primum est, quòd Judex, coram quo excipitur ex privilegio revocandi, potest ac debet, saltem parte petente, statuere terminum excipienti, intra quem compareat coram Judice domicilij, eumque cogere ad cavendum de iudicio fisti, juxta *cit. L. 2. §. 6 & ibi Glossa, Bart. ac DD. Panor. l. c. n. 49.* Quod universum de omni Judice etiam incom-

incompetente, qui remittit partes ad instantiam excipientis, tradit post Bart. Alex. Castr. Dec. Felin. ac alios Barbosa *l. c. n. 365.* Non tamen opus est cautione poenali, vel juratoriâ, aut fidejussoriâ; sed sufficit promissio simplex. *cit. L. 2. §. 6.* Alterum est, cum privilegium revocandi domum sit exceptio instar declinatoriæ fori, opponendam esse ante litis contestationem. Marian. *l. c. n. 6.* Felin. *l. c. col. ult. & in C. cum ordinem de Rescript. n. 15.* Em. Gonzal. *l. c.* Hæc porrò inutiliter disputata forent quoad Curiam Romanam, si verum esset, quod Felin. *cit. col. ult. v. ult.* tradit, juxta praxin illius Curix non permitti revocationem. Quæ tamen praxis quia dura est, nec à recentioribus DD. refertur, idcirco vel nunquam extitit vel sublata rursus fuit.

CAPUT II.

De Foro Delicti.

§. I.

An per Delictum Forum acquiratur.

SUMMARIUM.

136. *Delinquens forum sortitur in loco delicti.*
 137. *Etiam privilegiatus.*
 138. *Tametsi habeat privilegium personale.*
 139. *Nisi sit Regularis, aut aliud privilegium in Corpore Iuris clausum habeat.*
 140. *Mandans puniri potest, ubi delictum mandatum est patratum.*
 141. *Forum Pœnitentiale non acquiritur in loco delicti.*
 136. Forum Domicilij universale esse, & cum alijs foris (excepto foro Feudi & rei sitæ, de quo infra *n. 216.*) concurrere, dixi *n. 103.* Unde subditus in loco sui domicilij propter crimen